

В якості загального висновку хотілось би зазначити про доцільність законодавчого розширеного тлумачення поняття фінансування тероризму, адже це давало б змогу провадити ефективніше протидію фінансування тероризму.

Перелік використаних джерел

1. Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 18 трав. 2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 29. Ст. 392.

2. Цюприк І.В. Фінансування тероризму як обставина, що підлягає доказуванню в кримінальному провадженні. *LAW MAGAZINE OF NATIONAL ACADEMY OF INTERNAL AFFAIRS*, № 1 (11), 2016

3. Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // *Відомості Верховної Ради України*. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

Алла Кушнір

*студентка магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

Роман Олійничук

*доцент кафедри кримінального права і процесу,
економічної безпеки та правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного університету*

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПОСОБІВ ВТЯГНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Конституція України у ст. 52 проголошує, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом [1]. Відповідно до ст. 1 Конвенції про права дитини [2], «дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше». Отже, законодавчо встановленими є принципи захисту дитини та недопущення насильства та експлуатації щодо неї.

Водночас останнім часом значно почастишали випадки втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, що вже стало однією з

глобальних проблем кримінально-правової політики не тільки України, але й інших держав, адже злочинність серед неповнолітніх у певному сенсі є фактором росту злочинності дорослих. Відтак, з метою недопущення зростання злочинності, слід зосередити увагу на запобіганні їй, передусім, захисті неповнолітніх осіб від негативних явищ, зокрема втягнення їх у протиправну діяльність.

Під «втягненням» можна розуміти схилення дитини до злочину або іншої негативної девіації, тобто вчинення дитиною активної протиправної або аморальної дії (крадіжки, шахрайства, жебракування тощо).

Важливо відзначити, як вважає О.А. Гритенко, що окремі автори дотримуються думки, що втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність має передбачати діяльність у буквальному сенсі [3, 48–51]. Так, автором підкреслюється, що втягнення зазвичай передбачає втягнення не в один конкретний злочин, а взагалі в злочинну діяльність (вчинення декількох злочинів). Таку позицію можна вважати спірною, оскільки тлумачення поняття «втягнення неповнолітнього у злочинну діяльність» як схилення його до скоєння ряду злочинів фактично звужує склад цього злочину. Це може призвести до ухилення від кримінальної відповідальності за схилення неповнолітнього до одного злочину. Таким чином, у теорії й практиці утвердилась позиція, що під втягненням неповнолітнього слід розуміти діяльність, спрямовану на збудження в нього бажання (прагнення) брати участь у вчиненні одного або кількох злочинів [3, 124–125].

Втягнення може здійснюватися шляхом психічного або фізичного насильства. Психічне насильство в основному виражається в погрозах чи залякуванні (нанесенням тілесних ушкоджень, завданням іншої шкоди, але якщо така погроза є реальною), обмані, обіцянках тощо, тобто в будь-яких діях, які мають вплинути на неповнолітнього без застосування сили. Фізичне насильство полягає в нанесенні тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, побоях тощо. У разі застосування фізичного насильства щодо неповнолітньої особи дії винного необхідно кваліфікувати за сукупністю злочинів [4].

Втягнення неповнолітніх у вчинення злочину шляхом застосування психічного насильства, що полягає у висловленні погроз заподіяння тілесних ушкоджень, чи розголошення відомостей, які потерпілий бажає зберегти в таємниці, чи погроза вчинення інших дій, що негативно відіб'ються на житті потерпілого, на практиці трапляється не дуже часто. Цей спосіб втягнення застосовується переважно в тих випадках, коли неповнолітній вже перебуває під

певним впливом (наприклад, членство в угрупованні з антисоціальною спрямованістю). Залучення до злочинної діяльності в такий спосіб вже ставить своєрідний маркер приналежності до певної групи антисоціального спрямування, що значною мірою ускладнює перебування такої особи в соціумі. Фізичне насильство як спосіб втягнення трапляється досить рідко. Здебільшого це потерпілі від домашнього насильства та особи, які перебувають під впливом антисоціальних угруповань, де насильство є формою залучення до кримінальної активності [5].

Як стверджують науковці, серед сучасних способів втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність переважають ненасильницькі способи. Значне місце серед ненасильницьких способів займає пропозиція вчинити злочин, поєднана з переконанням у вигідності, прибутковості вчинення злочину та безкарності у зв'язку з недосягненням віку кримінальної відповідальності (у разі недосягнення потерпілим передбаченого віку) або ж із застосуванням обману щодо їх безкарності [6].

Таким чином, втягнення в злочинну діяльність неповнолітніх правомірно вважати явищем із особливим ступенем загрози безпечному розвитку суспільства, адже спрямоване на найбільш психічно вразливу категорію – неповнолітніх, які з огляду на власний обмежений життєвий досвід та сприйнятливую психіку до маніпулятивного тиску відносно легко можуть стати суб'єктами девіантної поведінки.

Перелік використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.10.2020).
2. Конвенція ООН про права дитини : Міжнародний документ ООН від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_021 (дата звернення: 12.10.2020).
3. Гритенко О.А. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: теоретичні аспекти. *Боротьба з молодіжною злочинністю* : зб. матеріалів доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, 27 вересня 2013 р. Одеса : Одеський державний університет внутрішніх справ, 2013. 238 с.
4. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0002700-04> (дата звернення: 05.12.2019).

5. Бабой А. Особливості втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність. *Підприємництво, господарство і право. Серія Кримінальне право.* №12. 2019. С.277-283.

6. Топольскова І.О. Кримінально-правові та кримінологічні аспекти боротьби із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність : дис. ... к-та. юрид. наук : 12.00.08. Луганськ, 2003. 184 с.

Олег Маркевич

*студент магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ВИНИКНЕННЯ ГРУПОВОЇ ТА ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Щодо причин й умов виникнення та існування групової і організованої злочинності, то, на нашу думку, справедливо вказати, що однією із основних причин виникнення та прогресуючого розвитку організованої злочинності є неспроможність, або й того гірше свідоме небажання владних структур боротися із всіма можливими проявами цього криміногенного явища. Це небажання може пояснюватись як матеріальною зацікавленістю владних структур, так і їх некомпетентністю. Однак існує ще маса причин того, що організована та групова злочинність стає проблемою як внутрішньодержавною, такі міжнародною. Нижче ми вважаємо за необхідне навести свої міркування щодо причин масштабного розвитку групової та організованої злочинності, серед яких можна виділити наступні:

1. поєднання економічної та загально-кримінальної злочинної діяльності, або іншими словами криміналізація економічних відносин;

2. залучення до організованої злочинності корумпованих чиновників;

3. скоєння злочинними організаціями традиційних тяжких злочинів;

4. використання так званих вад суспільства (наркоманії, проституції тощо);